

Var tas patienter med vanliga kroniska sjukdomar om hand i Skåne?

Jämförelser avseende vårdkontakter i öppenvård för utvalda kroniska sjukdomar år 2015-2023.

Lokalt Primärvårdsråd Region Skåne, september 2024

Christina Jonsson, statistiker, Enheten för DataAnalys och RegisterCentrum,
Johanna Cederholm, specialist i allmänmedicin, Lokalt Primärvårdsråd
Martin Kvist, specialist i allmänmedicin, Lokalt Primärvårdsråd

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Sammanfattning.....	3
Bakgrund.....	4
Syfte.....	5
Metod.....	6
Urval av diagnoser	6
Uppdelning per vårdnivå	7
Uttagsbredd	7
Resultat	8
Kroniska diagnoser	8
Hypertoni	11
Kranskärllsjukdom	12
Hjärtsvikt	13
Förmaksflimmer	14
TIA/Ischemisk stroke	15
Knäledsartros.....	16
Höftledsartros	17
Diabetes Mellitus (Typ-2 och ospecificerad)	18
Demens	19
Ångest	20
Nedstämdhet och depression	21
Asthma.....	22
KOL	23
Fetma.....	24
Osteoporos.....	25
Kommentar.....	26

Sammanfattning

Primärvården är basen i hälso- och sjukvården. Ungefär 90 % av Region Skånes cirka 1,4 miljoner invånare hade under 2023 minst en registrerad vårdkontakt med primärvården. Cirka 2/3 av befolkningen i Skåne hämtade ut ett recept på läkemedel.

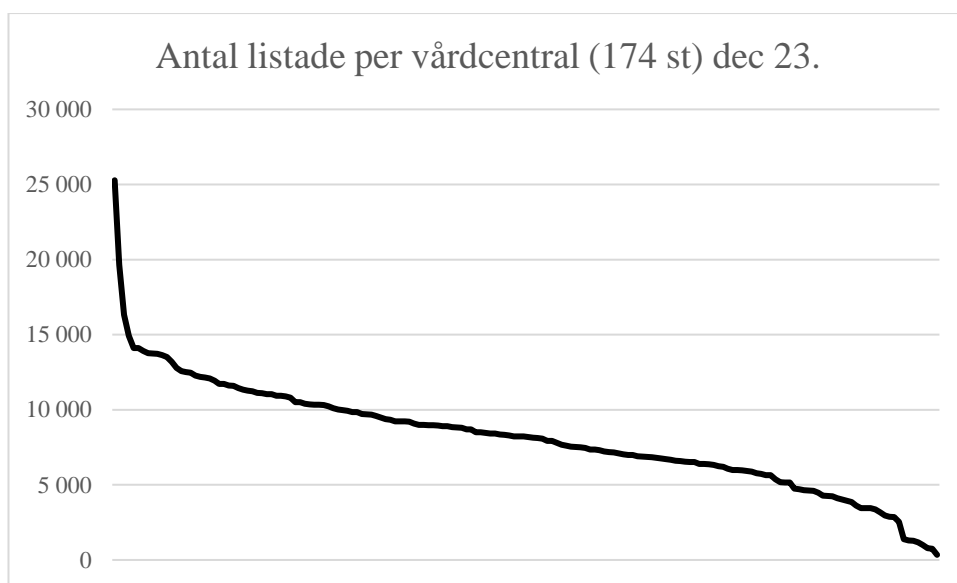
Människor i alla åldrar söker vård för olika akuta och kroniska tillstånd. Mångsjuklighet med flera kroniska diagnoser och flera läkemedel är vanligt, speciellt hos äldre. Primärvården tillgodoser en stor del av patienternas vårdbehov på egen hand, i synnerhet hos de med kroniska diagnoser. Primärvården har också en viktig roll i samordningen av patienternas behov av vård inom specialistvården samt inom kommunal hälso- och sjukvård.

Denna rapport visar i siffror hur fördelningen avseende unika patienter med utvalda kroniska diagnoser ser ut i öppenvård uppdelat på specialistvård och primärvård.

Rapporten visar att primärvården sköter kontakterna med en stor andel av patienterna med vanliga kroniska diagnoser. Personer över 60 års ålder har ofta mer än en kronisk diagnos. Inom flera kroniska diagnoser har både det totala antalet patienter och andelen som omhändertas i primärvården ökat mellan åren 2015 och 2023.

Bakgrund

I Region Skåne fanns i december 2023 totalt 174 vårdcentraler, varav 82 i egen offentlig regi. Medelstorleken var 8 154 listade per vårdcentral med variation enligt diagram.

Avsaknaden av ett nationellt patientregister för primärvården ger en bristande kunskap om vården som utförs på vårdcentralerna. Idag är cirka 140 av alla vårdcentraler i Region Skåne anslutna till ett kvalitetsregister, vilket underlättar för att ta fram relevant data från primärvården.

Den här rapporten beskriver primärvårdens roll i Region Skåne inom utvalda kroniska diagnoser utifrån tillgängliga data i Region Skånes vårddata (RSVD). Således saknas bredden och komplexiteten i det som rent faktiskt görs i primärvården, såsom bedömningar av hälsoproblem och utredning av misstänkt sjukdom. Förhoppningen är att ändå kunna ge en tydligare bild för att öka den begränsade kunskapen som finns idag.

Syfte

- Att kartlägga situationen avseende öppenvården i Region Skåne på ett liknande sätt som gjorts i Västra Götalandsregionen och i Region Stockholm.
- Att ge en bild av på vilken vårdnivå patientgrupper med vanliga kroniska diagnoser tas om hand åren 2015-2023.
- Att med siffror visa hur det ser ut i Region Skåne för att underlätta för att skapa välgrundade underlag för beslut i prioriteringsfrågor i vården generellt och inom den regionala kunskapsstyrningen specifikt.

Metod

Rapporten baseras på antal unika individer som vid en vårdkontakt inom öppenvården (primärvården och/eller specialistvården) fått en av de nedan utvalda kroniska diagnoserna (registrerat utifrån ICD-10) under en 12-månaders period.

Denna rapport följer en likande metodologi som gjorts i andra regioner, så som Västra Götalandsregionen och Region Stockholm, för att kunna ge viss möjlighet till jämförelser.

Urval av diagnoser

I rapporterna från Västra Götalandsregionen och Region Stockholm har det gjorts ett urval av vanliga och relevanta kroniska diagnoser utifrån diagnoskoder (ICD-10). I denna rapport har samma urval gjorts och följande tillstånd ingår (ICD-kod efter namn):

- Hypertoni: 'I10' 'I11' 'I12' 'I13' 'I14' 'I15'
- Kranskärslssjukdom: 'I20' 'I21' 'I22' 'I24' 'I25'
- Hjärtsvikt: 'I50' 'I110' 'I130' 'I132'
- Förmaksflimmer: 'I48'
- TIA/Ischemisk stroke: 'Z867C' 'I63' 'I64' 'I693' 'I694' 'I698' 'I694' 'I69-' 'Z866' 'G450' 'G451' 'G452' 'G453' 'G458' 'G459' 'G45-'
- Knäledsartros: 'M17'
- Höftledsartros: 'M16'
- Diabetes mellitus Typ-2 och Ospec: 'E11' 'E13' 'E14'
- Demens: 'F00' 'F01' 'F02' 'F03' 'G30' 'F107A'
- Ångest: 'F40' 'F41' 'F42' 'F431'
- Nedstämdhet: 'F32' 'F33' 'F34' 'F38' 'F39'
- Astma: 'J45' 'J46'
- KOL: 'J43' 'J44'
- Fetma: 'E66'
- Osteoporos: 'M80' 'M81' 'M82'

Uppdelning per vårdnivå

I rapporten används den uppdelning av öppenvård som föreligger i Region Skånes vårddata (RSVD). Uttag och preliminär bearbetning har utförts av Enheten för DataAnalys och RegisterCentrum.

I Region Skånes vårddata finns följande uppdelning av vårdnivåer inom öppenvård:

- Primärvård: enbart primärvård
  - Patienten har endast haft kontakt med primärvården och fått diagnosen registrerad under vald 12-månadersperiod.
- Primärvård och Specialistvård
  - Patienten har haft kontakt med primärvård och specialistvård samt båda vårdnivåerna har registrerat diagnosen inom vald 12-månadersperiod
- Specialistvård
  - Patienten har endast haft kontakt med specialistvård och fått diagnosen registrerad under vald 12-månadersperiod.

Uttagsbredd

Uttag av data har gjorts i 12-månadersperioder. Att en diagnos inte upprepas under 12 månader betyder inte att patienten inte har den kroniska sjukdomen.

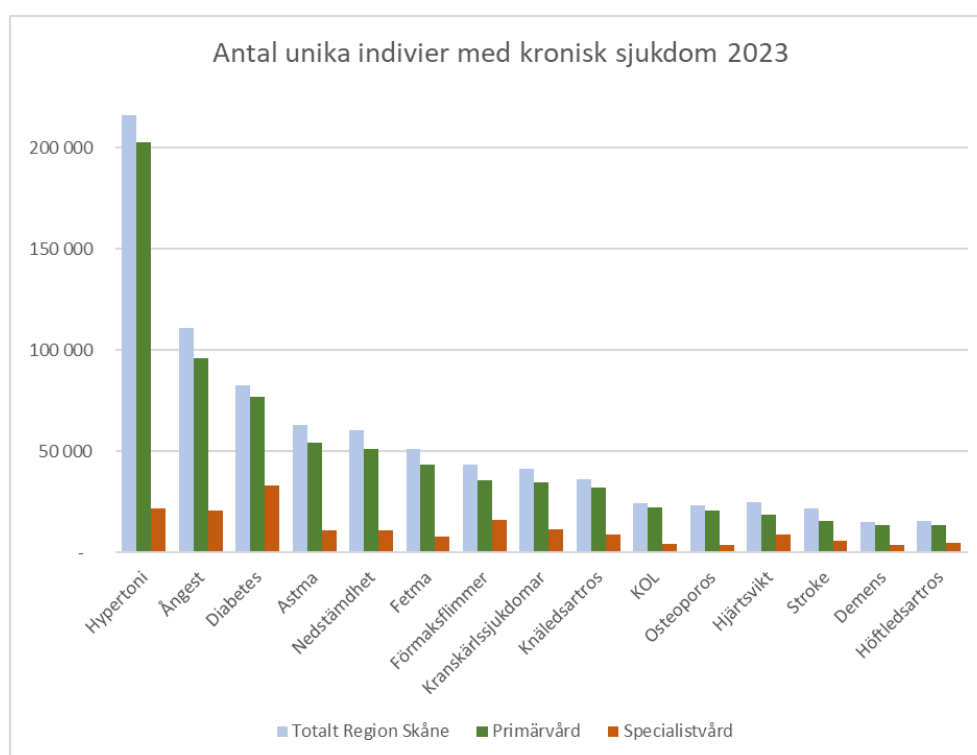
För att värdera hur stor påverkan uttagstiden kan ha på data gjordes ett test på diagnosen hypertoni med uttag på såväl 12 månader som 24 månader. Sammantaget visar uttaget av data i 12 månaders-perioder för hypertoni 14-16% lägre antal unika individer med kontaktregistrering varje år (2016-2023) än motsvarande 24 månaders uttag.

Liknande jämförelse, mellan kroniska diagnoser utifrån val av uttagstid, har gjorts i en rapport av Nationellt primärvårdsråd.¹

Resultat

Kroniska diagnoser

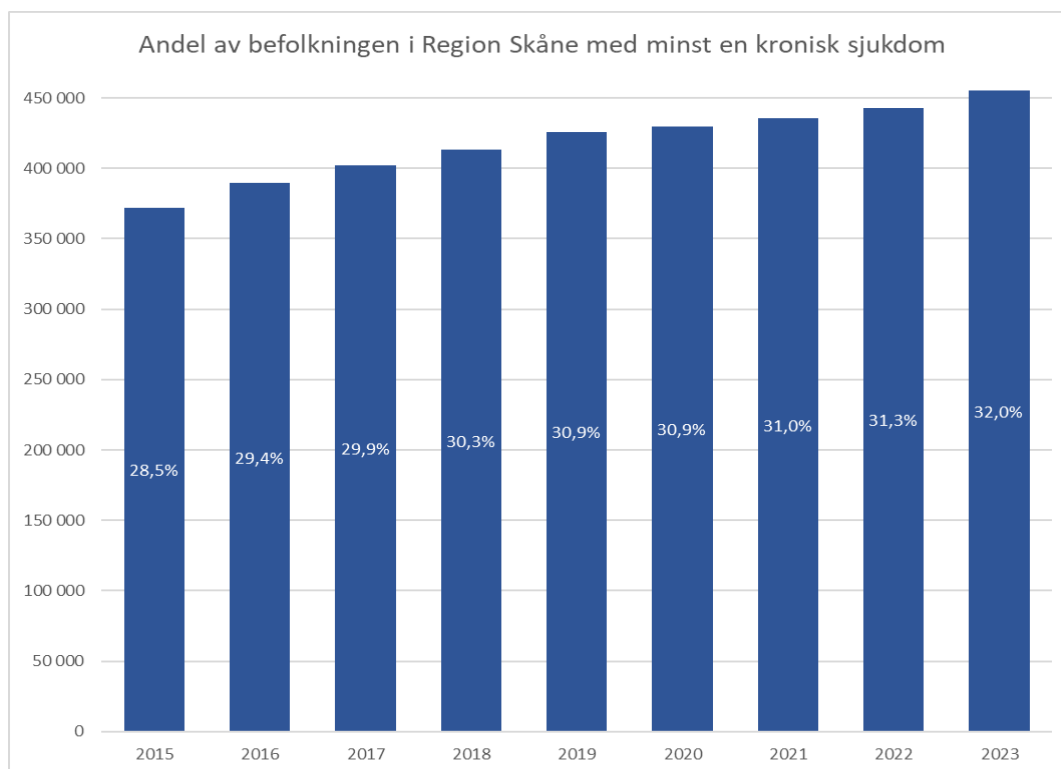
Rapporten fokuserar på utvalda kroniska diagnoser.

För att ändå visa på bredden i primärvården togs siffror fram över antalet unika diagnoser som registrerats i Region Skåne under 2022 respektive 2023. Primärvården registrerade drygt 9 000 unika diagnoser/år. Siffran för specialistvården var också drygt 9 000 unika diagnoser/år.

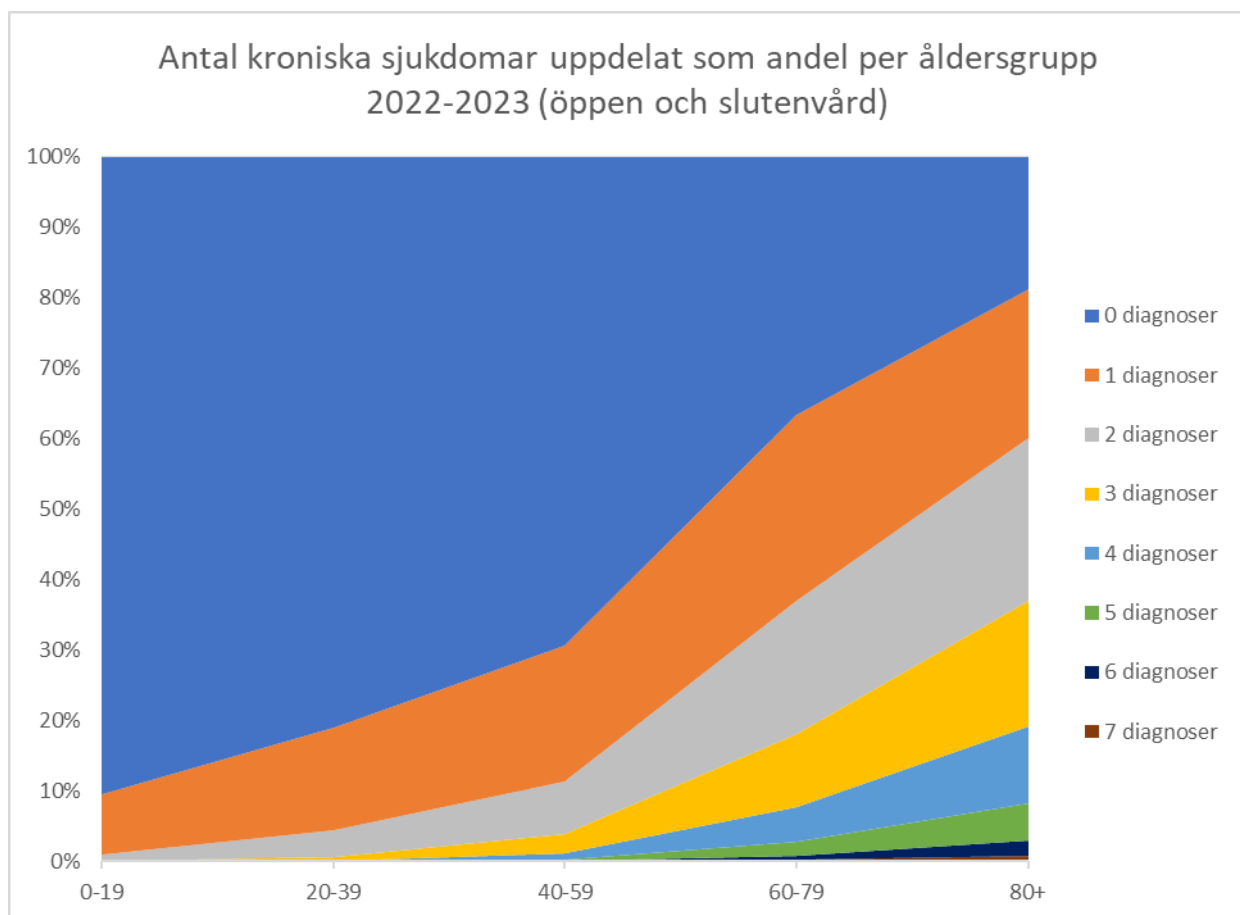
¹ [Databaserad beskrivning av primärvården \(kunskapsstyrningvard.se\)](https://www.kunskapsstyrningvard.se)

År 2023 hade 32% av den skånska befolkningen registrering av en eller flera av de kroniska diagnoserna som undersökts.

Varje individ kan ha mer än en kronisk diagnos och med stigande ålder ökar andelen och antalet diagnoser.

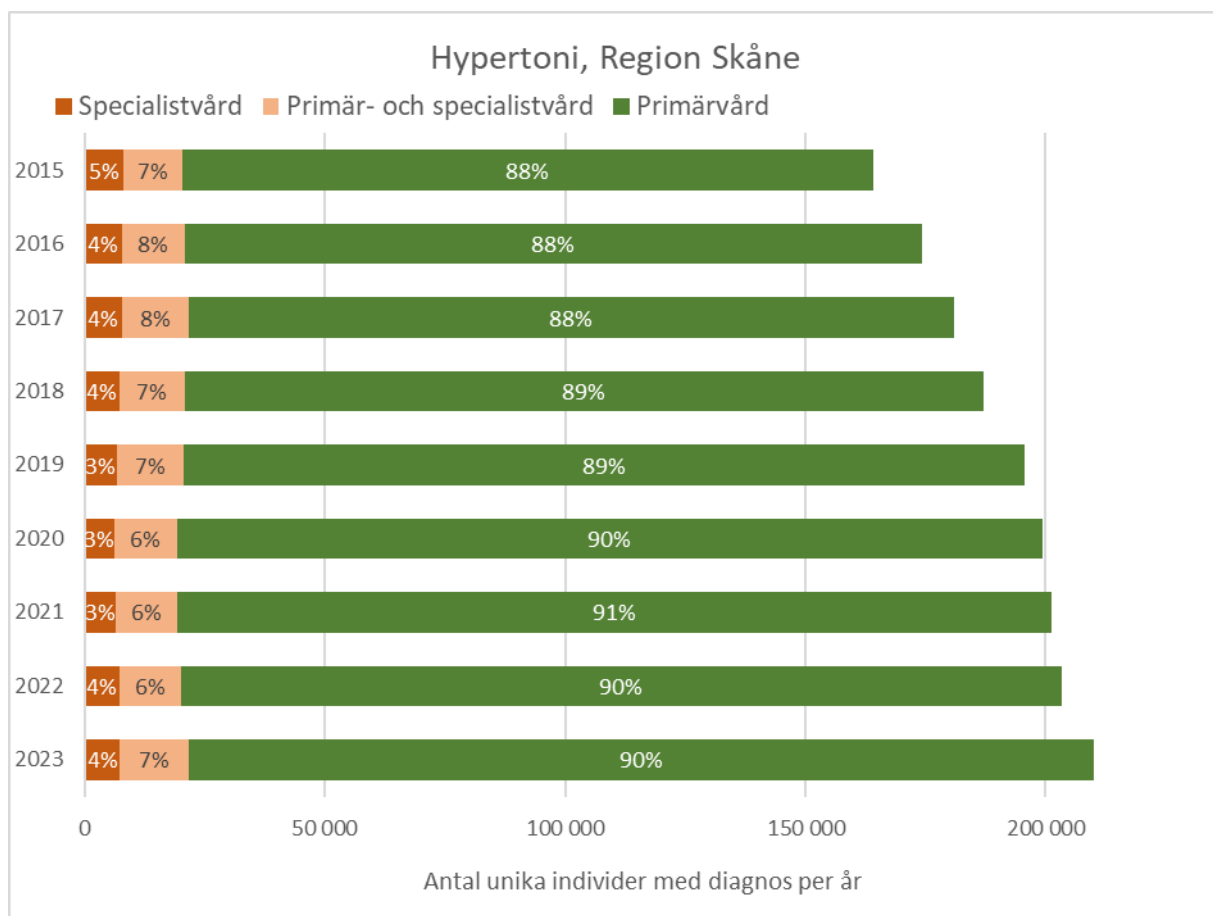

Befolkningen i Region Skåne har mellan 2015 och 2023 ökat med 9% till 1 421 781 individer. I åldersgrupperna 75-79 samt 80-84 har antalet individer ökat med 43% respektive 37%.

Antalet individer 60 år och äldre, har ökat från 326 314 år 2015 till 359 957 individer 2023, det vill säga drygt 10%.

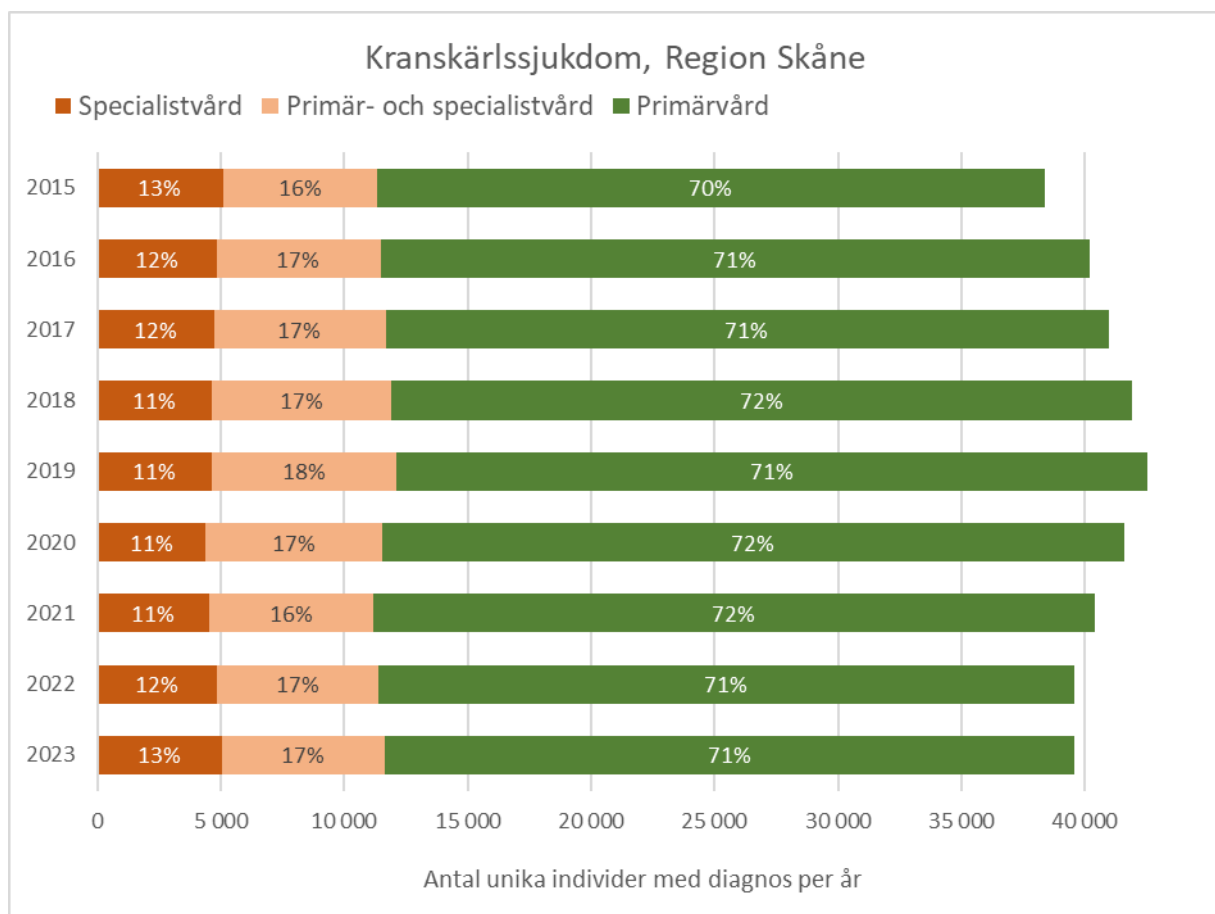
Ungefär 32 % av hela befolkningen i Region Skåne hade 2023 en eller flera kroniska diagnoser, vilket motsvarar 455 003 individer. Av alla individer 60 år och äldre har 67 % en eller flera kroniska diagnoser.

Hypertoni

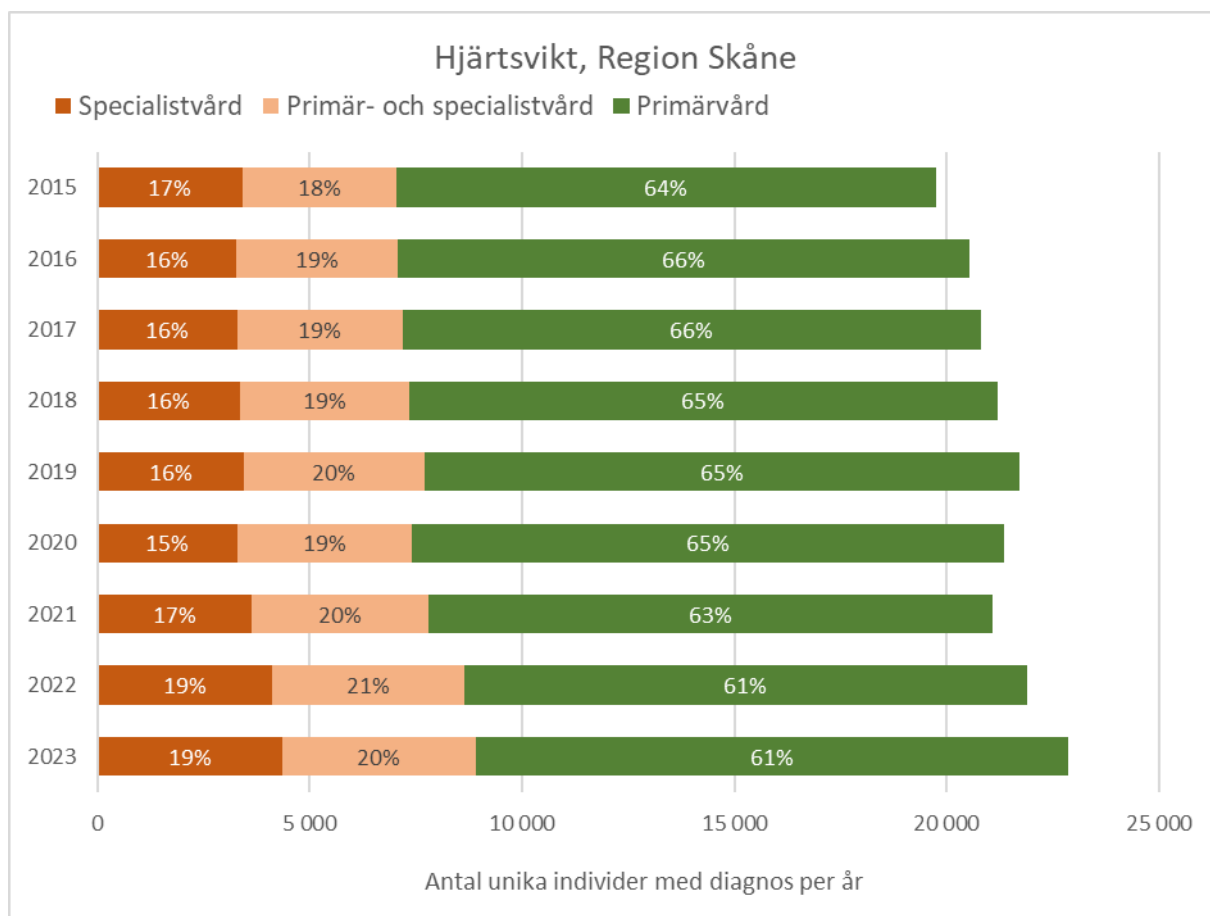
- Antal unika individer med hypertoni har mellan 2015 och 2023 ökat med 28% från 163 989 till 209 879 individer.
- Andelen som helt tas om hand av primärvården har ökat från 88% till 90%.
- Under 2023 handlades 188 159 individer helt av primärvården, jämfört med 143 735 individer 2015.

Kranskärslssjukdom

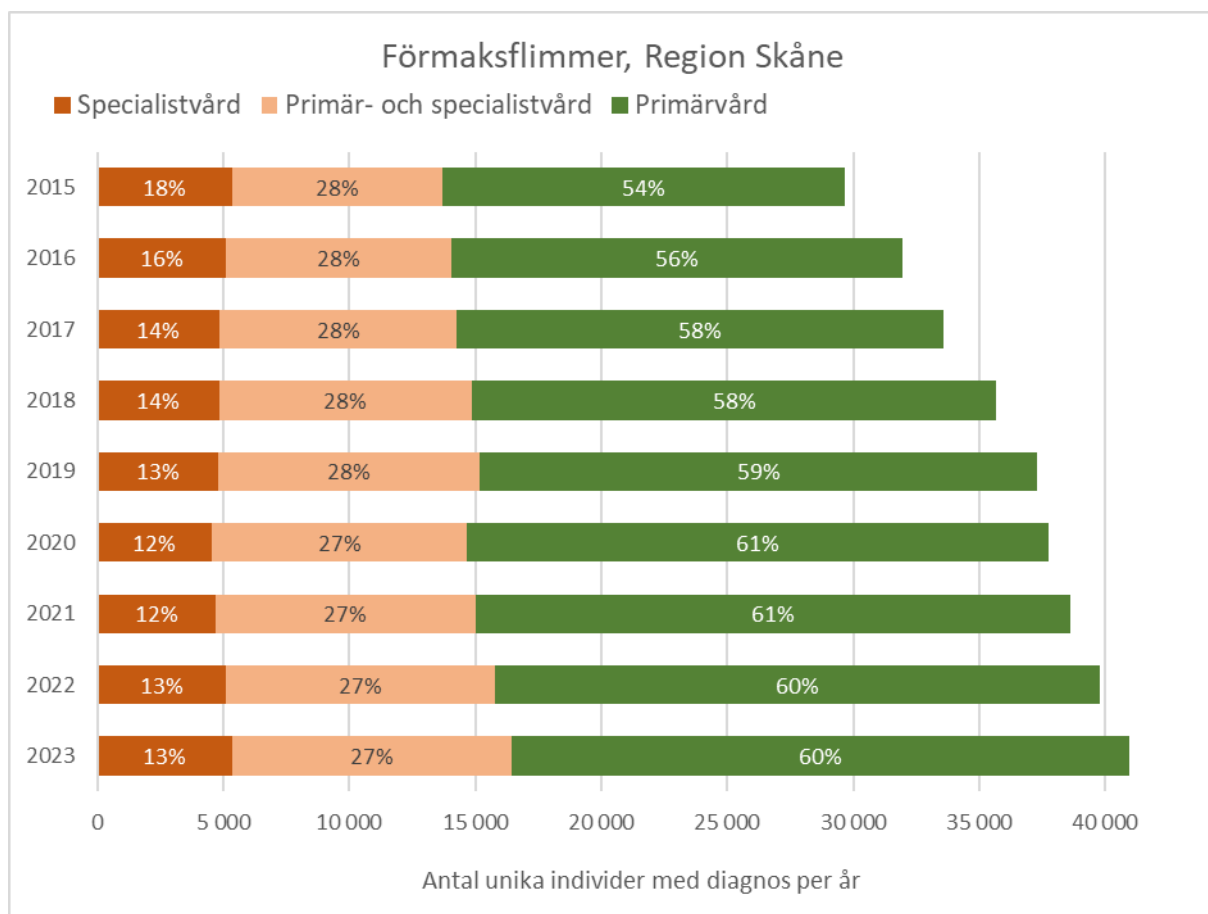
- Antal unika individer med kranskärslssjukdom ökade under första delen av undersökningsperioden, men har sedan ånyo minskat. 2023 återfanns 39 597 unika individer.
- Fördelningen mellan olika vårdnivåer var konstant.

Hjärtsvikt

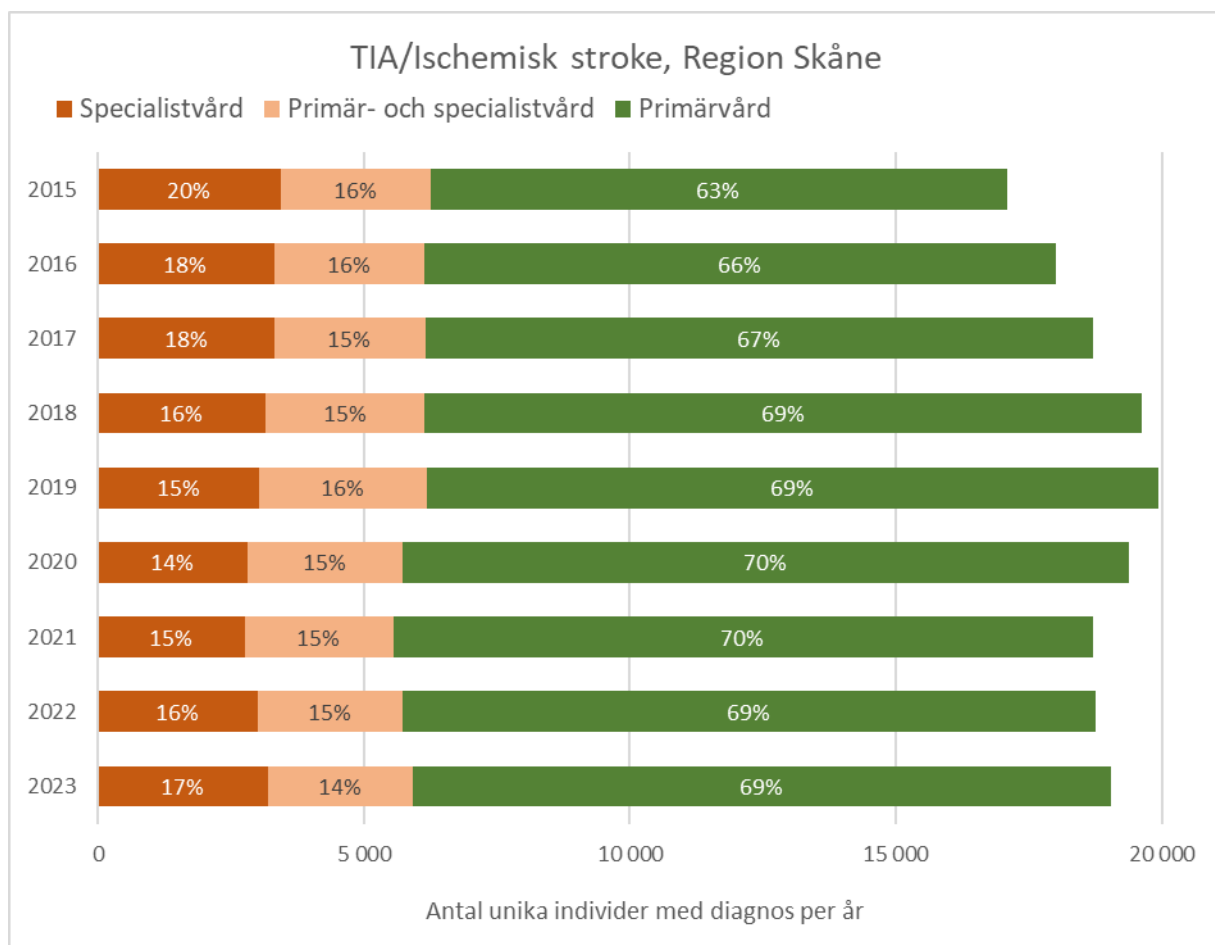
- Antal individer med hjärtsvikt har mellan 2015 och 2023 ökat med 16% från 19 734 till 22 878 individer.
- Andelen som helt tas om hand av primärvården har minskat från 64% till 61%. Antalet patienter har dock ökat från 12 704 till 13 951.

Förmaksflimmer

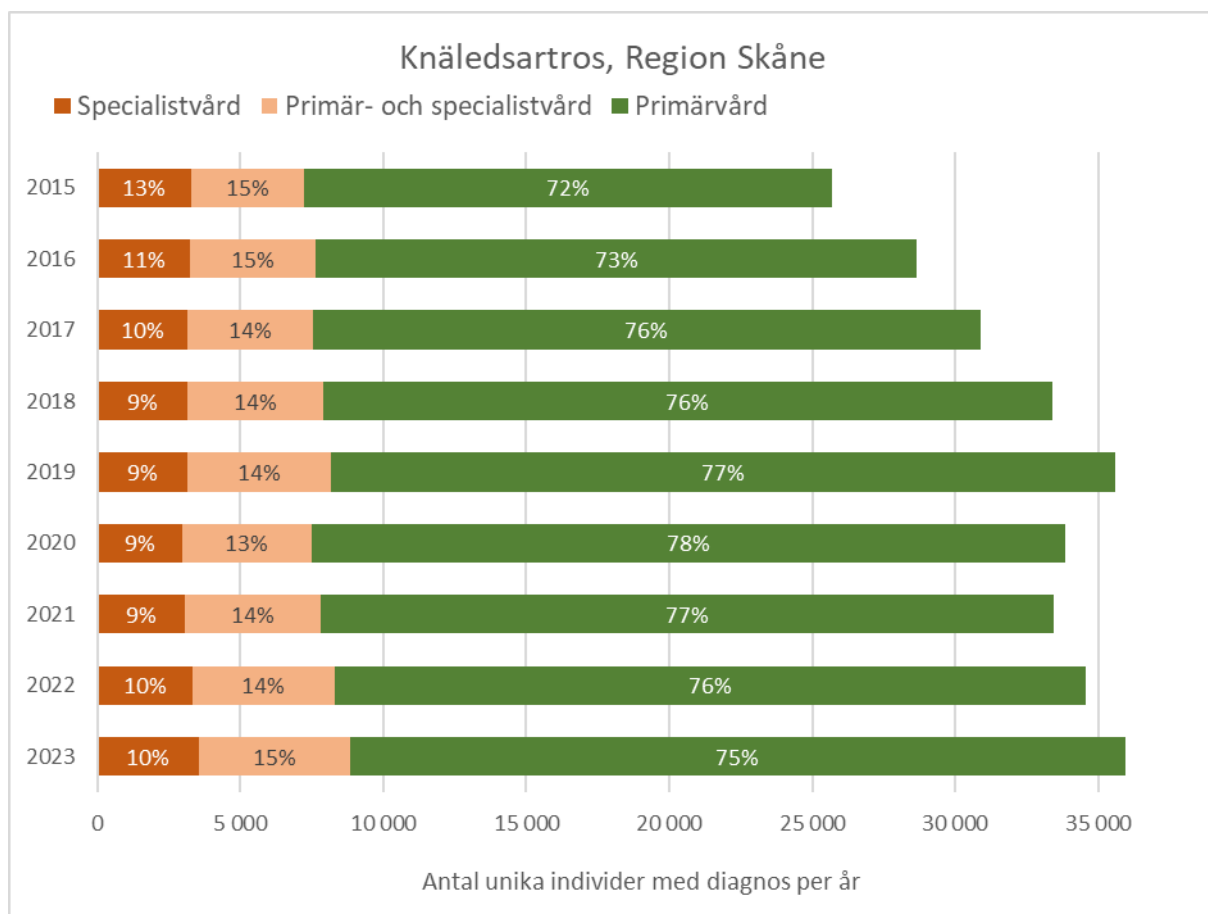
- Antal unika individer med förmaksflimmer har mellan 2015 och 2023 ökat med 38% från 29 658 till 40 959 individer.
- Andelen som helt tas om hand av primärvården har ökat från 54% till 60% till totalt 24 517 individer 2023.

TIA/Ischemisk stroke

- Totalt har antal unika individer varierat och under undersökningsperioden som helhet ses en ökning på 11% till 19 040 individer 2023.
- Andelen som tas omhand av respektive vårdområde uppvisar mindre variationer.

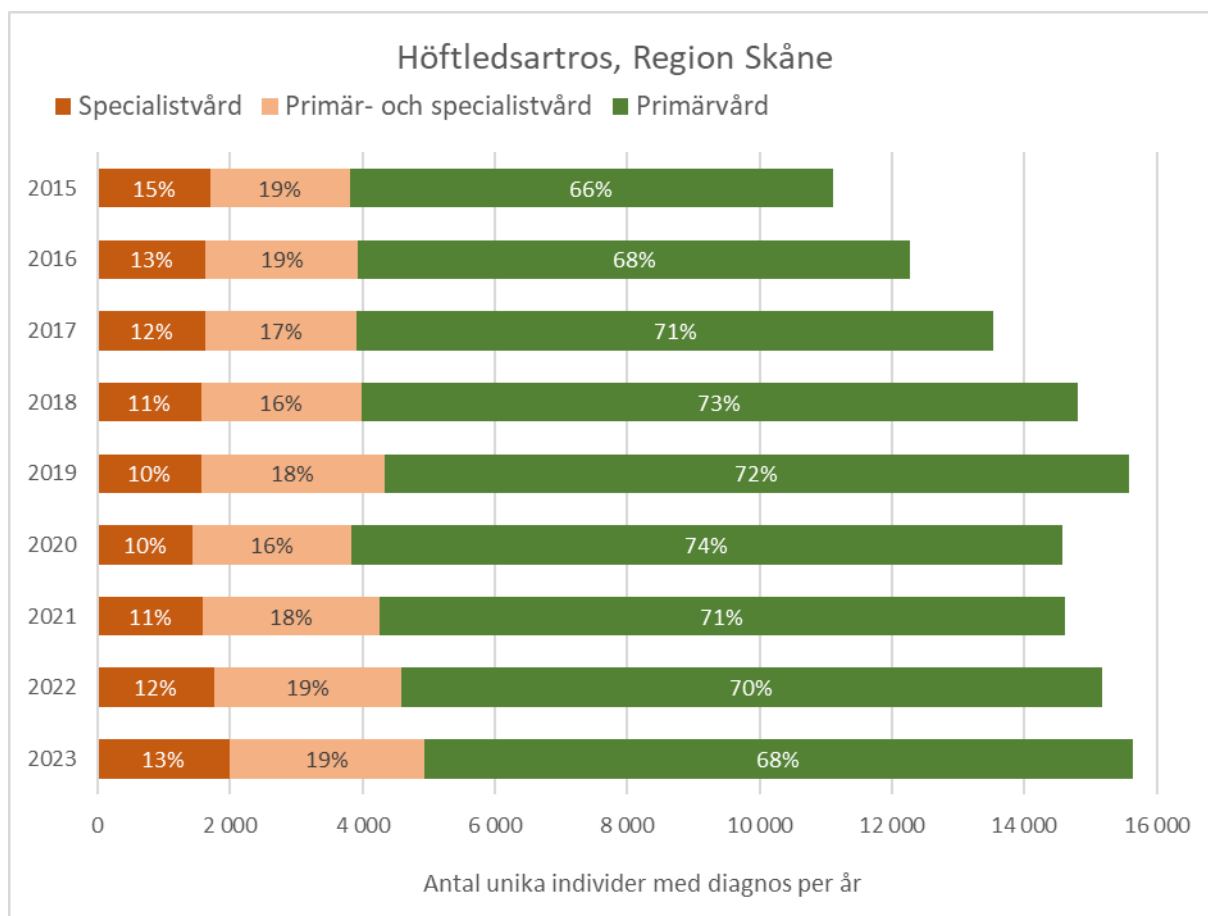
Knäledsartros

- Antal unika individer med knäledsartros har ökat med 40% från 25 674 till 35 943 individer.
- Andelen som helt tas om hand av primärvården har ökat från 72% till 75%. Totalt togs 27 091 unika individer helt om hand av primärvården 2023, jämfört med 18 438 år 2015.
- Det ses en ökning av antalet unika individer över tid fram till pandemin samt åter en ökning därefter.

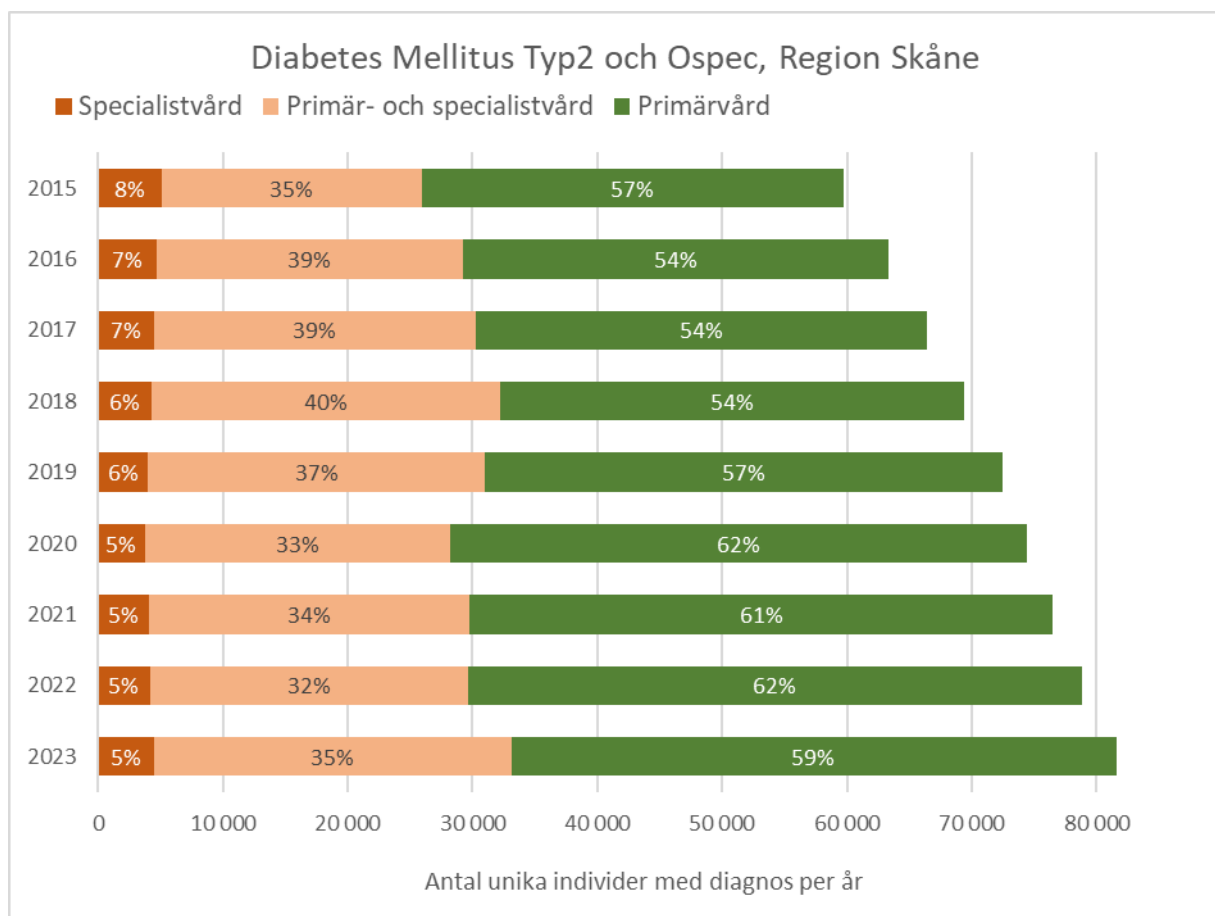

Höftledsartros

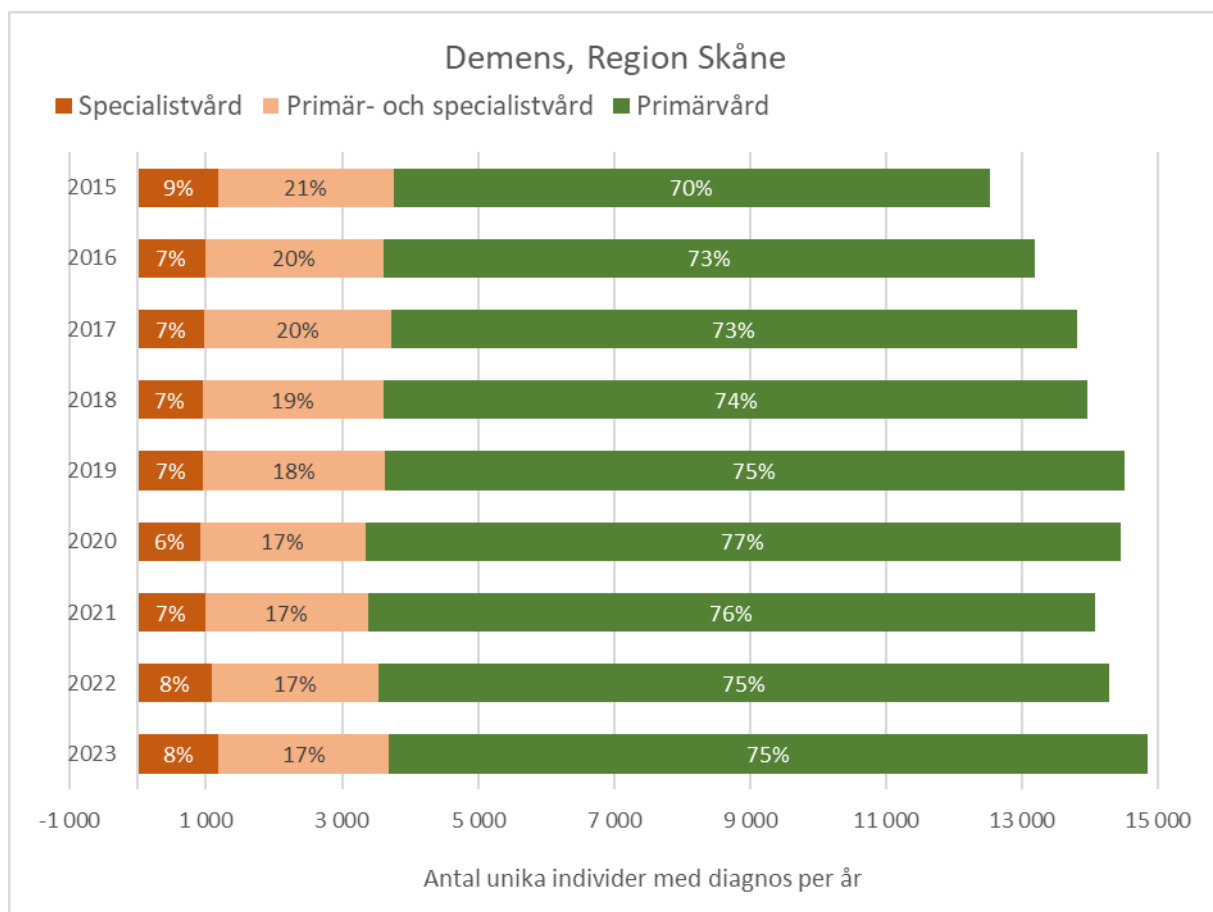
- Antal unika individer med höftledsartros har mellan 2015 och 2023 ökat med 41% från 11 109 till 15 642 individer.
- Andelen som helt tas om hand av primärvården har varierat mellan 68% och 74%. Totalt togs 10 713 unika individer helt om hand av primärvården 2023.
- Det ses en ökning av antalet unika individer över tid fram till pandemin samt åter en ökning därefter.

Diabetes Mellitus (Typ-2 och ospecificerad)

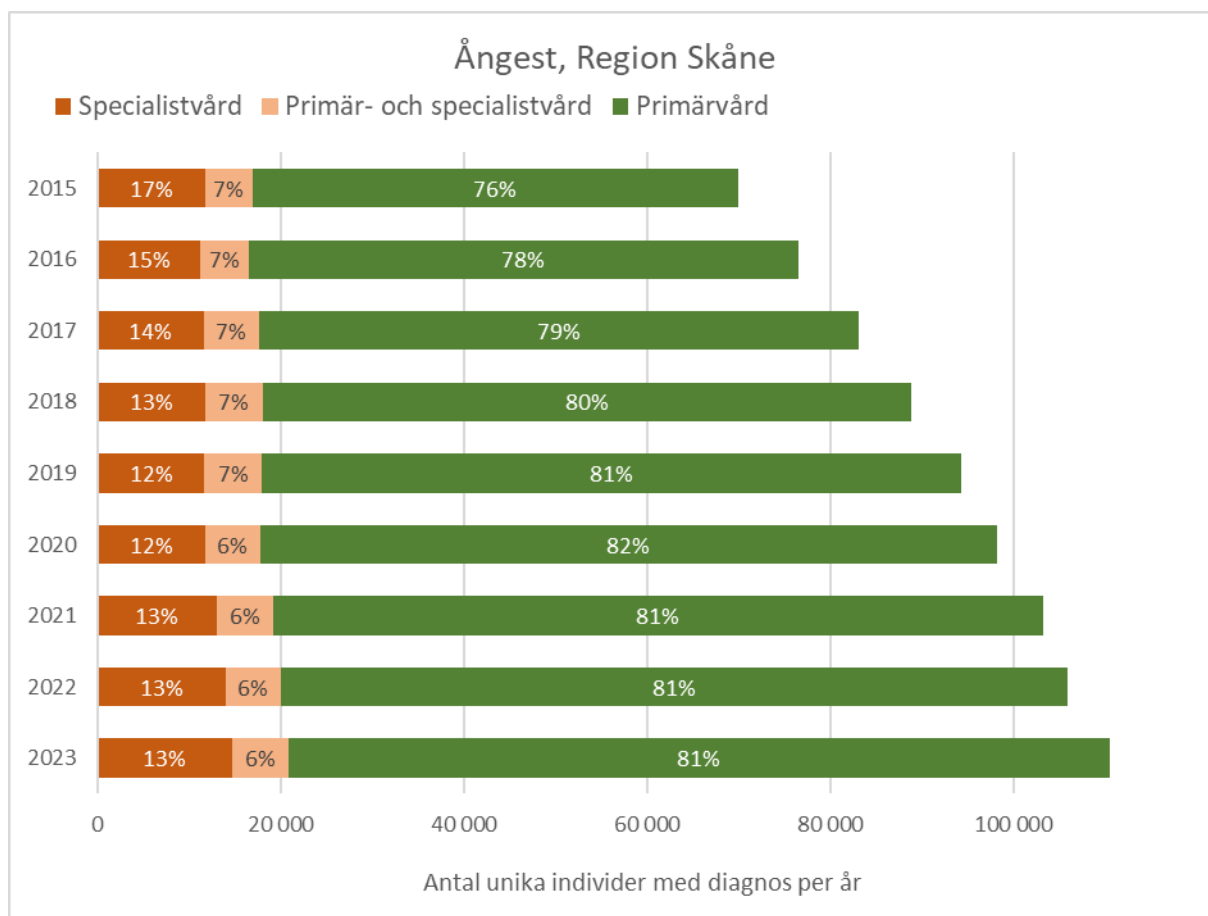
- Antal unika individer har mellan 2015 och 2023 ökat med 37% från 59 715 till 81 568 individer.
- Antal unika individer som helt tas om hand av primärvården har ökat med 43% till från 33 809 individer 2015 till 48 454 unika individer 2023.
- Det föreligger en 12-procentig minskning av antalet patienter som endast tas om hand av specialistvården.

Demens

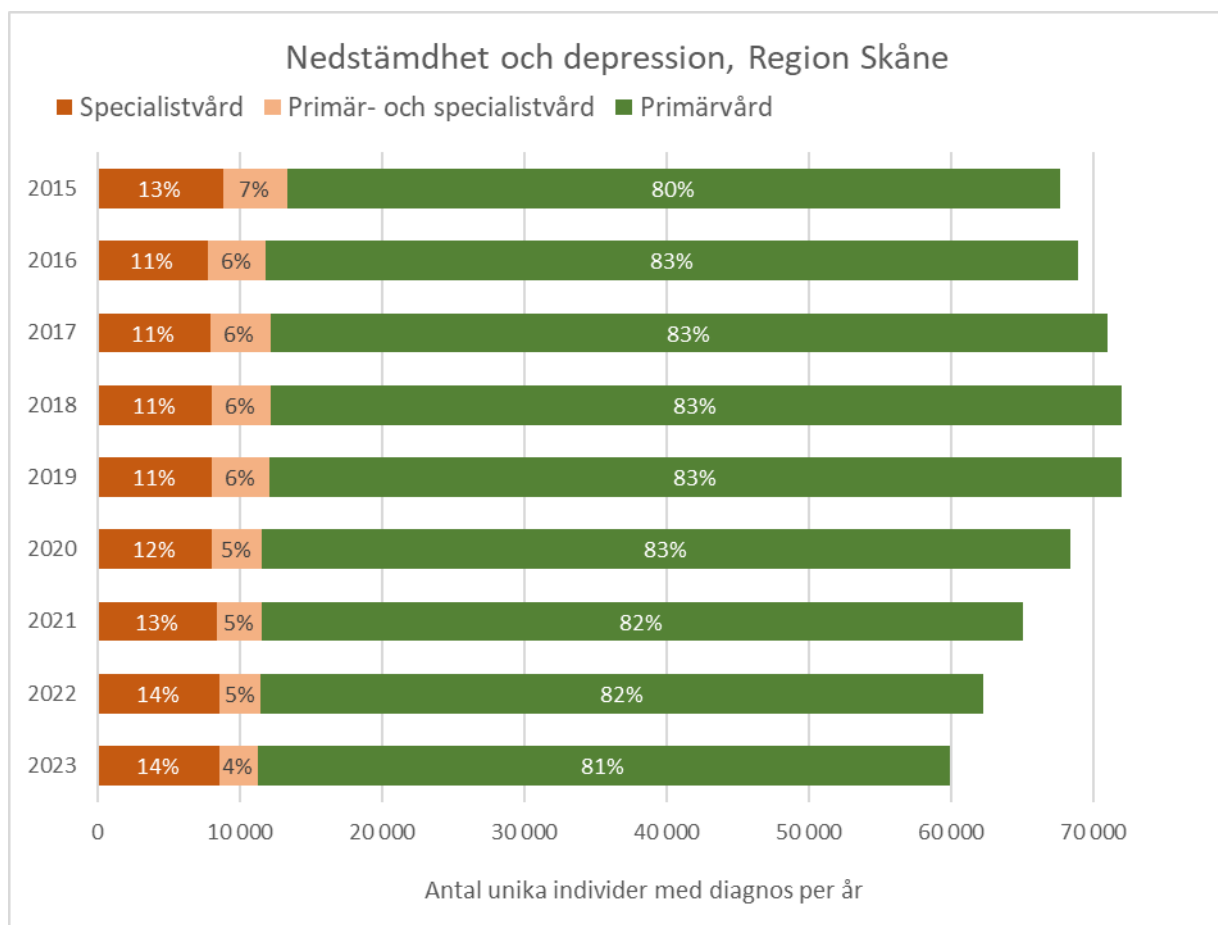
- Antal unika individer har mellan 2015 och 2023 ökat med 19% från 12 523 till 14 844 individer.
- Antal unika individer som helt tas om hand av primärvården har ökat från 70% till 75%, omfattande 11 158 unika individer 2023.

Ångest

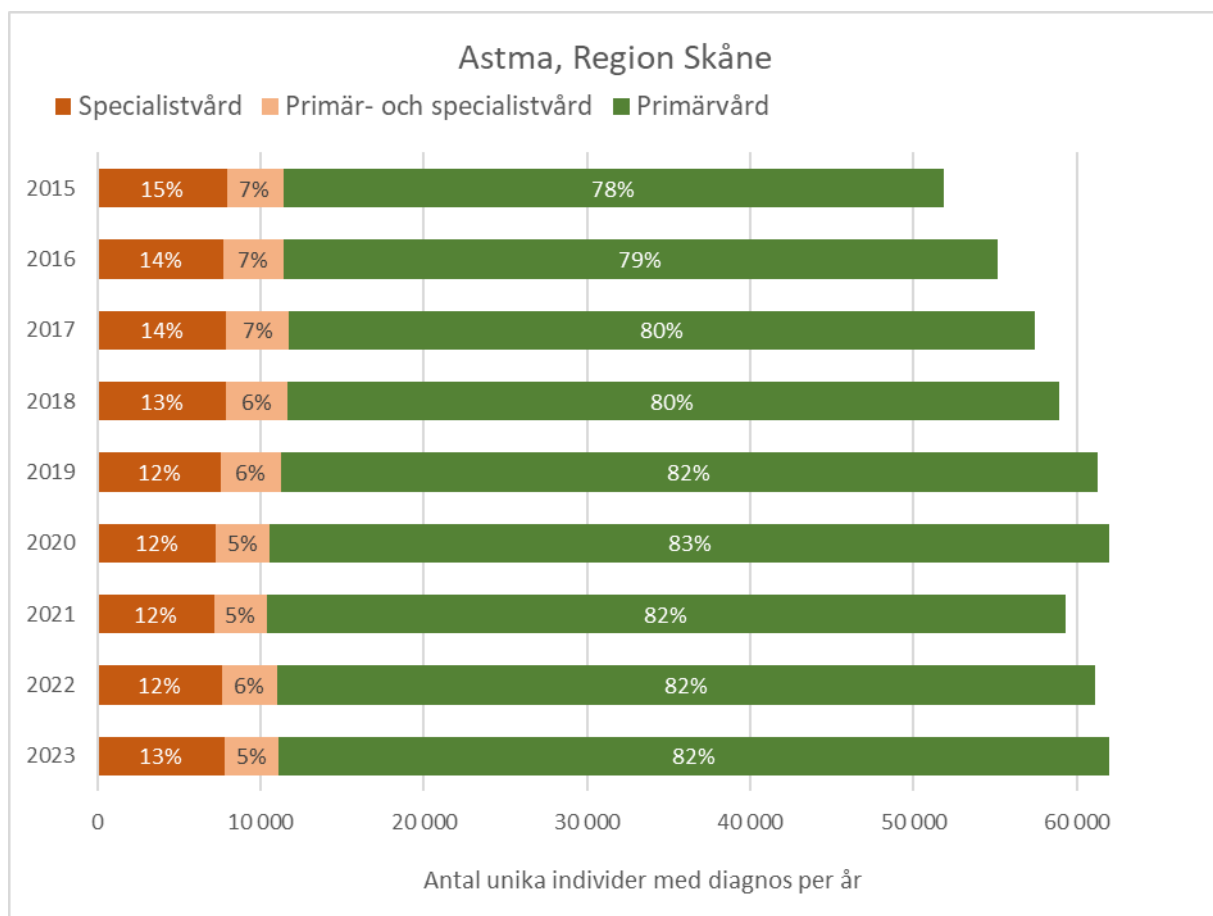
- Antal unika individer med ångestdiagnos har mellan 2015 och 2023 ökat med 58% från 70 011 till 110 472 individer.
- Andelen som helt tas om hand av primärvården har ökat från 76% till 81%.
- Under 2023 sköttes 89 644 unika individer helt av primärvården, vilket är en ökning med 69% jämfört med 2015.

Nedstämdhet och depression

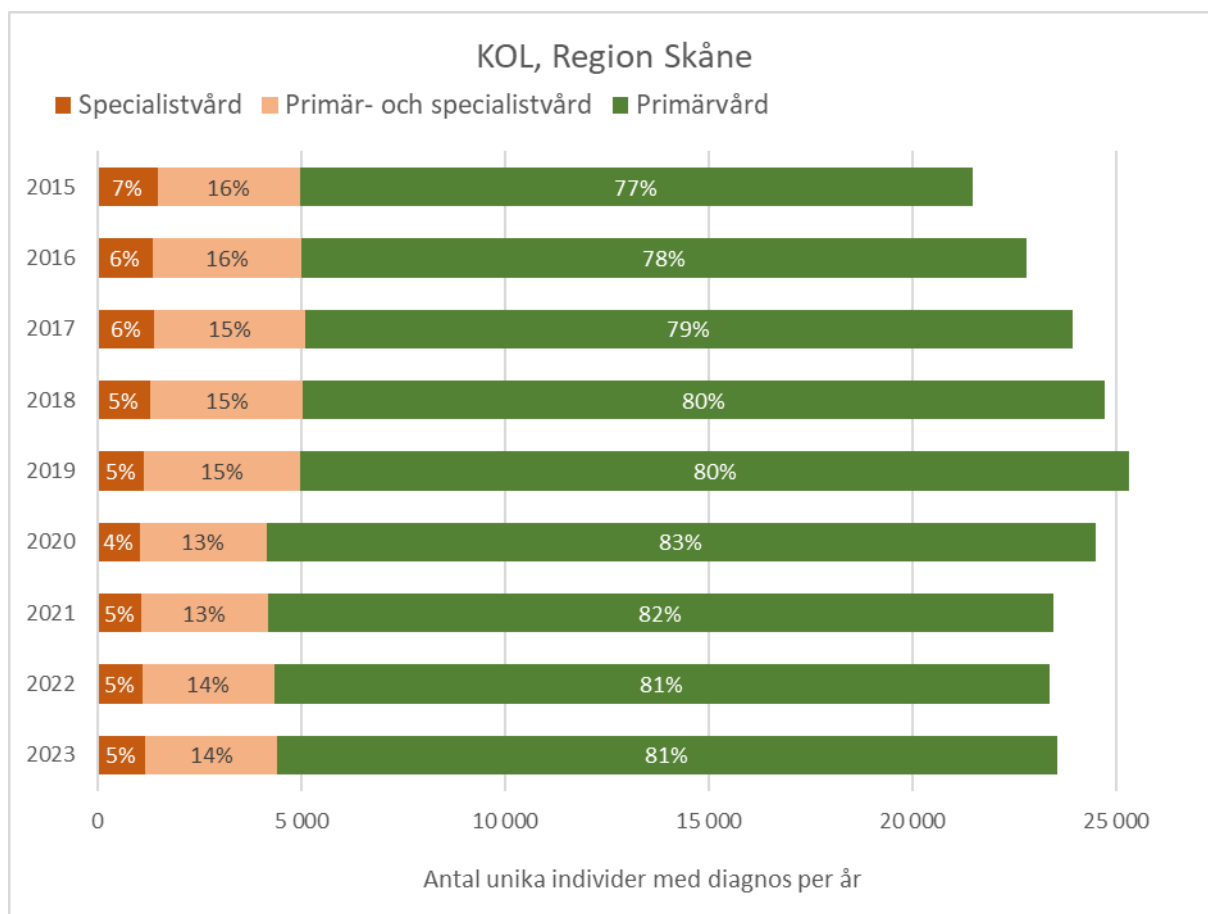
- Antal unika individer med diagnos depression eller nedstämdhet har mellan 2015 och 2023 minskat med 11% från 67 731 till 59 977 individer.
- Under 2023 var andelen som helt tas om hand av primärvården 81%, vilket motsvarar 48 749 individer.
- Mellan 2015 och 2023 har endast mindre ändringar skett avseende fördelningen mellan vårdnivå.
- Antalet unika individer som fått diagnos både i primärvård och specialistöppenvård har minskat med 42%.

Astma

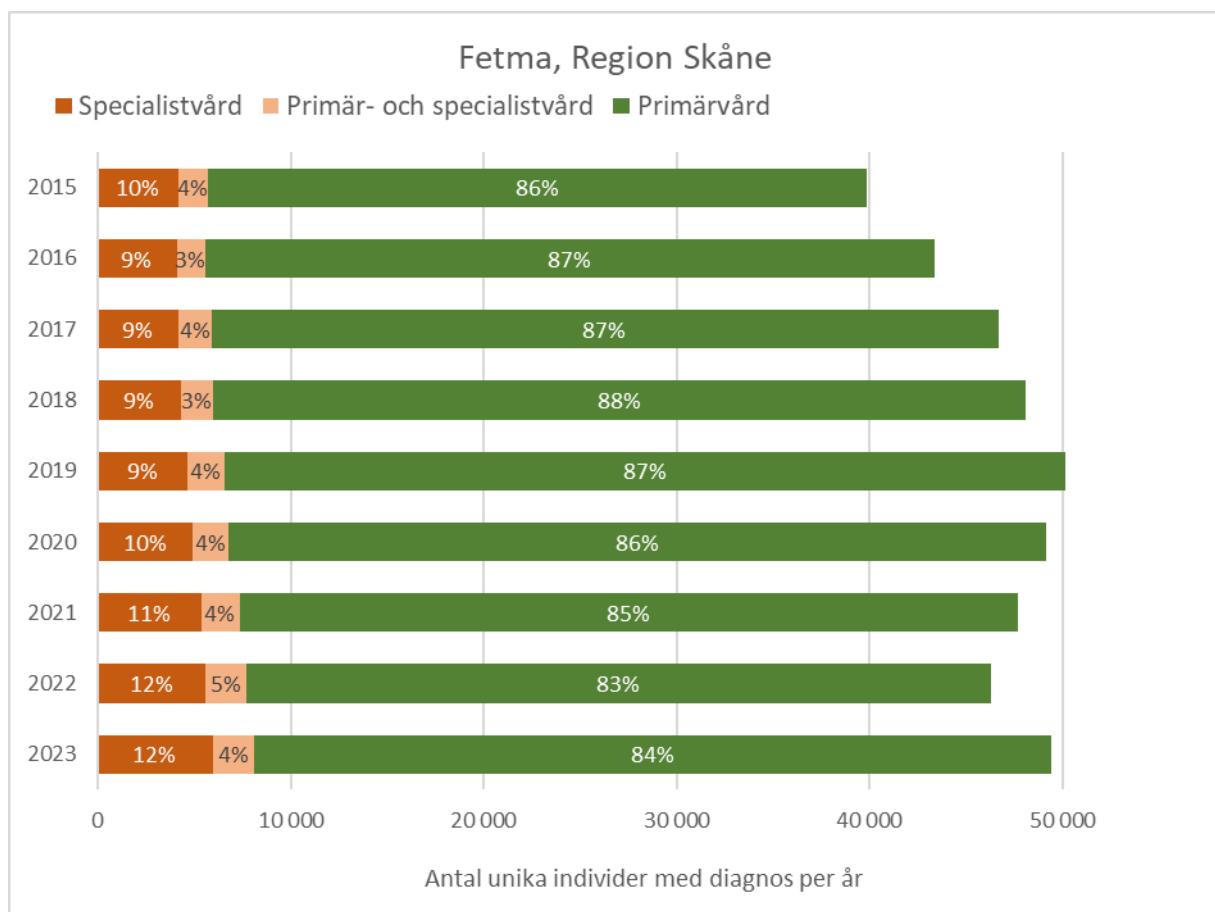
- Antal unika individer med astma har under undersökningsperioden ökat med 10 163 till 62 001 individer, vilket motsvarar en ökning med 20%.
- Andelen som helt tas om hand av primärvården har ökat från 78% till 82%, vilket motsvarar 10 423 fler individer.
- Det ses en ökning av antalet individer över tid fram till pandemin samt åter en ökning därefter.

KOL

- Det ses en ökning av antalet individer över tid fram till pandemin.
- Antal unika individer med diagnos KOL har under undersökningsperioden ökat med 10% från 21 495 till 23 561 individer.
- Andelen som helt tas om hand av primärvården 2023 var 81%, motsvarande 19 143 individer.

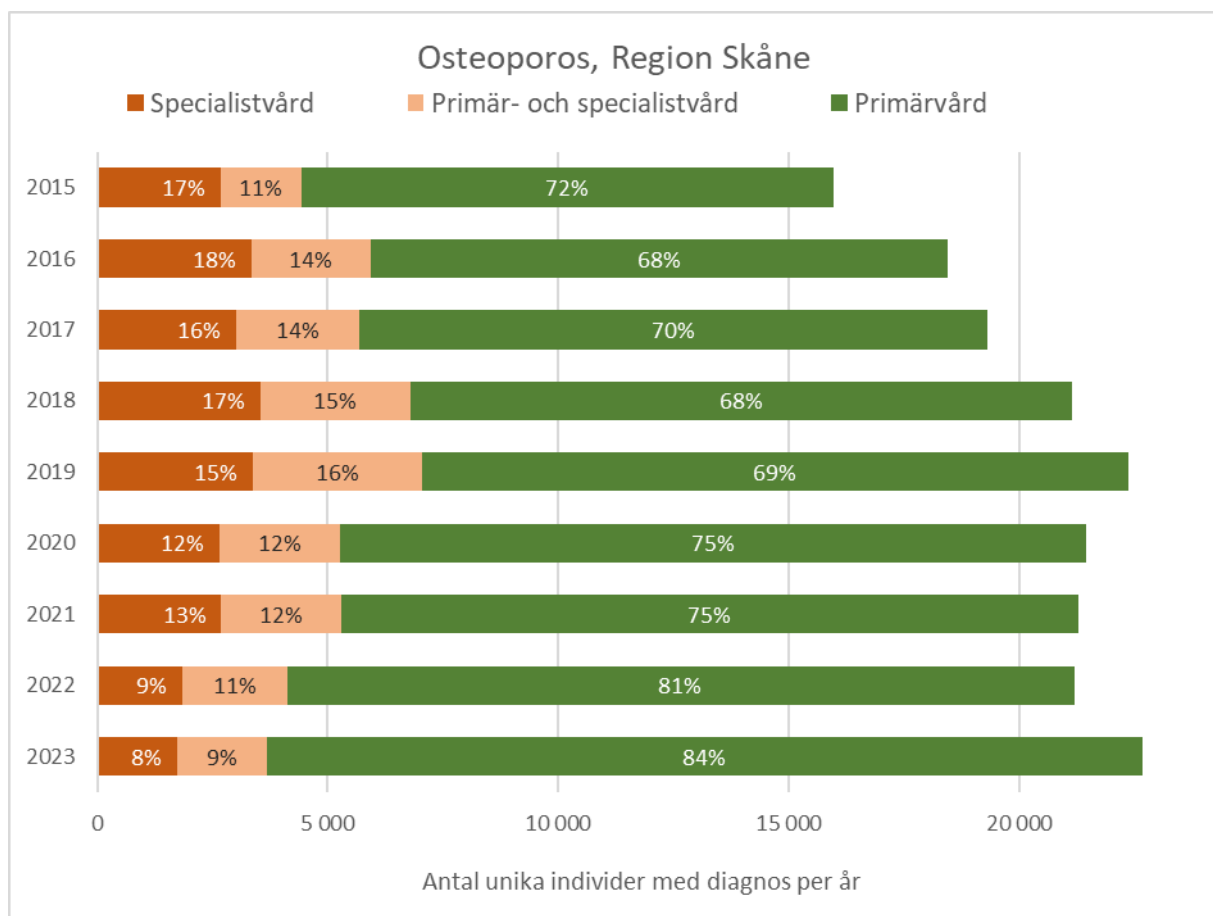
Fetma

- Antal unika individer med diagnos fetma har under undersökningsperioden ökat med 24% från 39 856 till 49 424 individer.
- Under 2023 var andelen som helt tas om hand av primärvården 84%, motsvarande 41 314 individer.
- Det ses en ökning av antalet individer över tid fram till pandemin samt en åter en ökning därefter.

Osteoporos

- Antal unika individer med osteoporos har mellan 2015 och 2023 ökat med 42% från 15 960 till 22 676 individer.
- Under 2023 var andelen som helt tas om hand av 84%, motsvarande 19 001 individer.
- Från 2018 ses en tydlig överflyttning från specialistvården till primärvården. Förändring av antal patienter mellan 2018 och 2023:
  - Specialistvård -1 800
  - Primärvård och specialistvård -1 322
  - Primärvård +4 667

Kommentar

Att mäta omhändertagande av en patients vårdsökande i siffror är svårt. I rapporten räknas de vårdkontakter som lett till diagnosregistrering, eftersom dessa vårdkontakter rimligen krävt en medicinsk vårdinsats. Vårdinsatsen kan dock skilja avsevärt i omfattning. Även antalet vårdkontakter för en individ per år kan skilja sig avsevärt och avspegla olika grader av omhändertagande, vilket alltså inte visas i denna rapport.

Att använda uttag över en 12-månadersperiod har sina begränsningar. Det kan bero på flera faktorer och variera med respektive kronisk diagnos. En patient som har daglig läkemedelsbehandling behöver kontakt med vården för receptförnyelse nästan en gång per år, medan en välbehandlad patient med exempelvis en mild artrossjukdom kan klara sig flera år utan vårdkontakt och kommer därför i lägre grad med i materialet. Sammanfattningsvis verkar den faktiska förekomsten av diagnoserna vid jämförelse vara högre än vad som här rapporteras. Liknande resultat ses i rapporten från Nationellt primärvårdsråd.

Denna rapport uppvisar en hel del likheter med de rapporter som Västra Götalandsregionen och Region Stockholm publicerat, trots skillnader i vårdval och demografi.

Rent organisatoriskt ingår inte den kommunala hälso- och sjukvården i Region Skånes uppdrag. Vårdkontakter som skett i kommunal hälso- och sjukvård saknas därför i databasen och därmed i rapporten. Dock bör man betänka att en stor del av vården för exempelvis demenssjukdom till stor del sker inom kommunal hälso- och sjukvård i samarbete med den regionala primärvården.

Rapporten visar att en betydande del av omhändertagandet av de vanliga kroniska sjukdomarna sker i primärvården. Sannolikt står primärvården för en stor del av omhändertagandet även i den grupp som träffat såväl primärvård som specialistvård.

Befolkningen både ökar och blir äldre, vilket avspeglas av en stor ökning av antalet unika individer med en eller flera kroniska sjukdomar i Region Skåne. Personer över 60 års ålder har dessutom ofta mer än en kronisk diagnos. För flera kroniska diagnoser som undersökts, framför allt de till antal största, har det skett en ökning av den andel som helt tas om hand av primärvården.

Under pandemin har flera kroniska diagnoser ett minskat antal kontaktregistreringar. Orsaker kan vara mindre sökbenägenhet och infektioner hos individen samt vårdens ändrade prioriteringar. Kontaktregistreringarna för dessa diagnoser har sedan åter ökat efter pandemin.

Sammanfattningsvis visar rapporten att det skett en ökning av såväl antalet unika individer med en kronisk diagnos samt att primärvårdens andel ökat. Detta har skett gradvis men ger över tid en ökning av primärvårdens totala uppdrag som bör tas med i beaktande, när det gäller fördelning av framtida uppdrag och resurser.

